

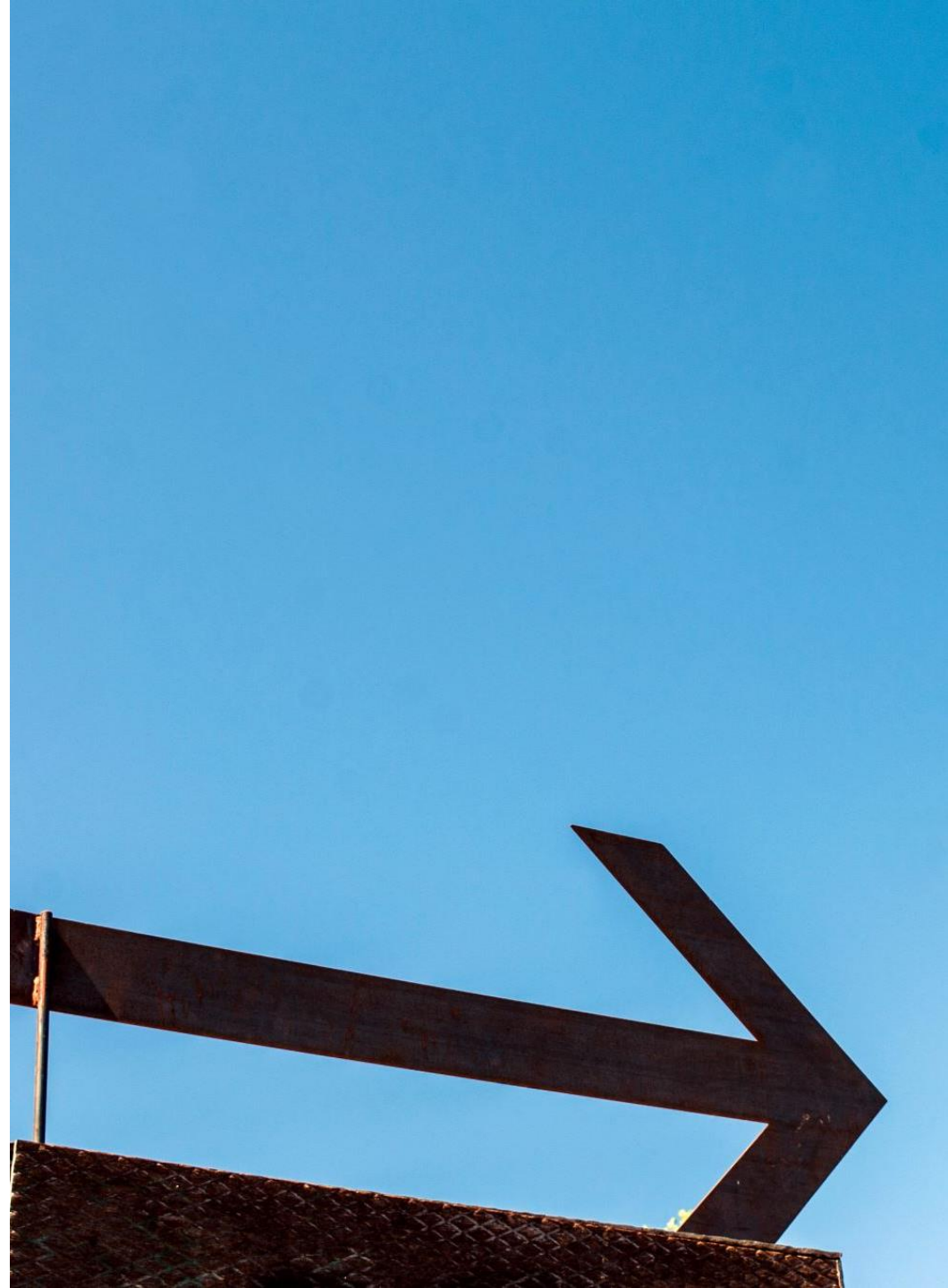
Skolotāju profesionālā veiktspēja izglītības vērtību transformācijas kontekstā

Vebinārs «IZGLĪTĪBAS VĒRTĪBA: VAKAR, ŠODIEN, RĪT!»
FLPP “Izglītības vērtības transformācija sociālās kopienas kultūras
un ekonomiskajai izaugsmei” (projekta Nr. lzp-2020/1-0178E)

06.05.2023.

21.gadsimta izglītības mērķi

- ❑ ir vērsti uz **individuālo un kolektīvo labklājību**, kas ietver ne tikai ienākumus un materiālo nodrošinājumu, darbu un mājokli, veselību un dzīves kvalitāti, bet arī pilsonisko līdzdalību, sociālos sakarus, drošību un apmierinātību ar dzīvi un vidi (OECD, 2018, 4).
- ❑ ir virzīti **zināšanu, prasmju un attieksmju, kā arī vērtību attīstību**, kas ir vērsta uz indivīda un visas sabiedrības izaugsmi, tādējādi, veidojot iekļaujošu un ilgtspējīgu nākotni.

Mūsdienu izaicinājums

pedagoģijas studentu vēlme strādāt izglītības jomā

- ✓ Ietekmē mūsdienu strauji mainīgās pasaules izaicinājumi.
- ✓ Ne visi augstskolu absolventi ar pedagoģisko izglītību izvēlas skolotāja darbu.
- ✓ Ne visi jaunie skolotāji izvēlas turpināt darbu skolā.
- ✓ Zināšanu daudzšķautņainais raksturs.

Mūsdienās izglītībai

- ❑ Ne tikai jā sagatavo cilvēks darba tirgum, bet arī jā attīsta prasmes, lai kļūtu par aktīviem, atbildīgiem un pilsoniski aktīviem pilsoņiem, kas ir pozitīvu pārmaiņu veicinātāji sabiedrībā, toleranti, saprotoši un apzinās īstermiņa un ilgtermiņa perspektīvas.
- ❑ Kompetenču pilnveidošana mūsdienās ir kļuvusi par nozīmīgu vērtību. Transformatīvās kompetence – cilvēka gatavība inovācijām, spēja pielāgoties dažādām dzīves situācijām/uzdevumiem.

Vērtības

- ✓ Nosaka rīcības motivāciju, piemēram, cilvēka karjeras izvēli (Baum & Payea, 2005).
- ✓ Ir motivācijas virzītājspēks (Švarcs, 2006).
- ✓ Nosaka, kam cilvēks piešķirs prioritāti, kādus spriedumus pieņems un, ko centīsies uzlabot (Haste, 2018).

Vērtību kategorijas

- **personiskās vērtības:** saistītas ar cilvēka individuālo unikalitāti, izvēlēm personiskajā dzīvē, izvirzītajiem individuālajiem mērķiem, u.c.;
- **sociālās vērtības:** ietver savstarpējo attiecību kvalitāti ietekmējošus principus un uzskatus.;
- **sabiedrības vērtības:** nosaka kultūras un sabiedrības prioritāšu virzienu, kā arī kopējos principus un vadlīnijas, kas veido sociālo kārtību;
- **cilvēciskās vērtības:** sniedzas pāri konkrētu tautu un kultūru robežām, virzoties uz visas cilvēces labklājību. (OECD, 2019).

Priekšnosacījumi kvalitatīvas izglītības nodrošināšanā (OECD, 2018)

*Pārdomātas un reāli
īstenojamas
konceptijas izstrāde*

*Precizitāte un
jaunatklāšana*

Fokuss

*Pēctecīguma/logikas
princips*

Izvēle

Zināšanu pārnese

Vērtību ietekmes līmeņi

*Personiskais vērtību
ietekmes līmenis*

*Sabiedrības ietekmes
līmenis*

*Veiktspējas līmenis:
skolotājs pārmaiņu
radītājs*

Empīriskās izpētes rezultāti (N=169)

Kas, Jūsaprāt, ir laba izglītība?

Personiskais vērtību ietekmes līmenis

- Personību attīstoša
- Konkurētspēja darba tirgū
- Zināšanas
- Finansiāla drošība (tikai viens respondents minējis)

Sabiedrības ietekmes līmenis

- Kompetence
- Mūsdienīga
- Jēgpilna
- Teorijas un prakses vienotība
- Profesionalitāte
- Pašrealizācijas iespēja

Veiktspējas līmenis: skolotājs pārmaiņu radītājs

- Vērsta uz mūžizglītību, ilgtspējību, pilsonisko (piemēram, *Izglītība paplašina cilvēka redzesloku, kontaktus, motivāciju iet uz priekšu. Neapstāties un pilnveidoties*)
- Skolēnu izaugsme (tai skaitā vērtību dimensija)
- (piemēram, *Kas rosina vērtību sistēmas pilnveidi skolēna apzinātību un sociālo aktivitāti*).

Tika konstatētas statistiski nozīmīgas atšķirības...

Apgalvojums *Svarīgākās 21.gs.zināšanas iespējas iegūt tieši izglītības iestādē pašvērtējumā* novērtējumos atkarībā no respondentu pedagoģiskā darba stāža ($p=,043$) **vairāk apgalvojumam piekrīt respondenti ar darba stāžu 21 gads un vairāk** (Mean Rank 94,52), **mazāk – respondenti ar darba stāžu no 6 līdz 10 gadiem** (Mean Rank 63,88).

Apgalvojums *Izglītība sniedz man iespējas labāk orientēties notiekošajā* novērtējumos atkarībā no respondentu pedagoģiskā darba stāža ($p=,045$): **vairāk apgalvojumam piekrīt respondenti ar darba stāžu no 11 līdz 15 gadiem** (Mean Rank 101,64), **mazāk – respondenti ar darba stāžu no 6 līdz 10 gadiem** (Mean Rank 64,15).

Apgalvojums *Izglītošanās paaugstina emocionālo labjūtību* novērtējumos atkarībā no respondentu pedagoģiskā darba stāža ($p=,013$) **vairāk apgalvojumam piekrīt respondenti ar darba stāžu no 11 līdz 15 gadiem** (Mean Rank 112,50), **mazāk – respondenti ar darba stāžu no 16 līdz 20 gadiem** (Mean Rank 54,74).

*Veiktspējas
līmenis: skolotājs
pārmaiņu
radītājs*

- *Prasme izvirzīt turpmākus mērķus savā profesionālajā darbā* novērtējumos ($p=,034$): šo prasmi augstāk vērtē respondenti ar doktora grādu (Mean Rank 100,67) un ar bakalaura grādu (Mean Rank 92,73), zemāk respondenti bez augstākās izglītības (Mean Rank 47,42).
- *Esat izstrādājis un profesionālajā darbā pārbaudījis jaunas mācību metodes, īstenojis jaunas idejas*) novērtējumos ($p=,007$): savu individuālo jaunradi augstāk vērtē respondenti ar **21 un vairāk gadu stāžu** (Mean Rank 95,13), ar stāžu līdz 5 gadiem (Mean Rank 62,47) un stāžu no 11 līdz 15 gadiem (Mean Rank 69,05). Izglītības līmeņa ietekmi uz kompetences novērtējumu apliecina arī korelācija ($r=,310$, $p=,000$).

Vienlaikus respondenti arī ir atzinuši, ka...

- *Jaunā paaudze nopelna vairāk bez izglītības, kā vidējā un vecākā paaudze ar visu savu izglītības bagāžu.*
- *Šobrīd sākumskolas, pamatskolas mācību programmā vēl strādā pēc 1930. gadu metodikas (dažos mācību priekšmetos).*
- *Labā izglītība neprasa mūžīgas un krasas izmaiņas, to nenosaka sveši ārzemju eksperti.*
- *Izglītība (kā valsts sektora pakalpojums) ir inerta attīstībā, tā nespēj tikt līdz globālajam ritmam.*

Bieži minēts apgalvojums par kompetenču pieejas nelietderību:

- Piemēram, *Primāri skola, bez nejēdzīgiem eksperimentiem: skola2030 utt.*

Skolotāju profesionālā veiktspēja izglītības vērtību transformācijas kontekstā

Vebinārs «IZGLĪTĪBAS VĒRTĪBA: VAKAR, ŠODIEN, RĪT!»
FLPP “Izglītības vērtības transformācija sociālās kopienas kultūras
un ekonomiskajai izaugsmei”

06.05.2023.